

GÜRCİSTAN'DA TÜRKOLOJİ ÇALIŞMALARI

Gülnare GOCAYEVA-MEMMEDOVA

Doç. Dr.; Kafkas Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Kafkas Dilleri ve Edebiyatları Bölümü öğretim üyesi; gulnara59@gmail.com.

Ø ÖZET

Türkiye'nin sınır komşusu ve dost bir ülke olan Gürcistan'da Türklere, Türk diline, kültürüne, tarihine ilgi tarih boyunca olduğu gibi, bu gün de devam etmektedir. Bir bilim dalı olarak Türkoloji'nin (Türklük Bilgisi'nin) burada önemli gelişimi söz konusudur. Gürcistan'da Türkçenin özellikleri, Gürcücede bulunan Türkçe sözcükler, Türkiye-Gürcistan tarihsel-kültürel ilişkileri vb konularda önemli bilimsel tezler hazırlandığı, monografiler, kitaplar, makaleler yayımlandığı bilinen bir gerçekliktir. Bu gerçeklikler doğrultusunda hazırlanmış olan bildirimizde, Tiflis Devlet Üniversitesi ve Gürcistan Bilimler Akademisi bünyelerinde 1930'lu yıllardan oluşturulmuş Türkoloji bölümlerinin faaliyetleri, Gürcü Türkologların yapmış oldukları araştırmaların konu açısından önemi incelenecektir.

1. KONUYA ÖN BAKIŞ

Bildiğimiz üzere, bir bilim dalı olarak Türkoloji (Türklük Bilimi) Türklere, özellikle Türk dil ve lehçeleriyle uğraşır, Türk dilini, edebiyatını, tarihini ve Türk toplumların manevî, maddi kültürünü düzenli şekilde toplar ve araştırır.

Gürcistan'da Türkoloji Çalışmaları konusunu aşağıdaki kısımlarda inceleyebiliriz:

- > Gürcistan'da Türkoloji'nin oluşum ve gelişim tarihi,
- > Gürcistan'da Türkoloji'nin ana yönleri ve temel konuları,
- > Gürcistan'da Türkologlar ekolü,
- > Gürcistan'da Türkoloji'nin verimleri.

2. GÜRCÜ TÜRKOLOJİ'SİNİN OLUŞUM VE GELİŞİM TARİHİ

Gürcistan'da Türkoloji'nin (Türklük Bilimi'nin) öz geçmişi kapsamlığı, zenginliğiyle önem taşır ve ilgi doğurur.

1919 yılında ünlü bilim adamı İvane Cavahışvili'nin önderliğiyle Tiflis Devlet Üniversitesi kurulunca hemen burada Filoloji (Dil-Edebiyat) fakültesinde Osmanlıca derslerini öğretmek için hocalar davet edilmişti. 1933'te adı geçen üniversitede Doğu ve Kafkas Dilleri kürsüsü oluşturuldu, sonra bu birimden Türkoloji kürsüsü ayrıldı ve kürsünün ilk başkanı ünlü Türkolog Sergi Cikia atandı. Günümüzde de faaliyetini başarıyla sürdürmekte olan, Tiflis Devlet Üniversitesi'ndeki Türkoloji kürsüsü bu gün 76. yılını kutlamaktadır.

Üniversitedeki Türkoloji kürsünün yanı sıra 1960 yılında Gürcistan Bilimler Akademisi Giorgi Tsereteli Doğu Bilimleri Enstitüsü bünyesinde de Türkoloji bölümü oluşturulmuştur. Üniversitedeki kürsü faaliyetinde daha çok Türkçe öğretime, Akademideki bölüm ise daha çok Türklük Bilimi yönünde bilimsel araştırmalara ağırlık vermiştir ve vermektedir.

Günümüzde Tiflis İvane Cavahışvili Devlet Üniversitesi, Gürcistan Bilimler Akademisi Dilbilimi Enstitüsü, Doğubilimi Enstitüsü, Tarih, Kazıbilimi, Etnografya Enstitüsü, Ulusal Elyazmaları Merkezi, Gürcü Edebiyatı Tarihi Enstitüsü, Asya ve Afrika Enstitüsü, Devlet Müzesi, İlya Çavçavadze Devlet Üniversitesi, Ahalsihe, Batumi, Kutaisi devlet üniversiteleri, Doğu Kafkas ve Anadolu Araştırmaları Merkezi vb gibi yüksek öğretim ve bilim kurumlarında da Türk dili, edebiyatı, tarihi yönünde eğitim-öğretim verilmekte, Türklük Bilimi yönünde araştırmalar yapılmaktadır. Bu araştırmalar genelde Gürcüce ile Türkçe arasında dil ilişkilerini, Gürcülerle Türklere ve Türk toplumları arasında kültürel, edebi ilişkileri, Türkiye tarihinin sosyal-ekonomik ve

siyasal meselelerini kapsar.

3. GÜRCÜ TÜRKOLOJİ'SİNİN ANA YÖNLERİ VE TEMEL KONULARI

Gürcistan'da Türklük Bilimi'nin ana yönlerini, temel alanlarını aşağıdaki gibi belirleyebiliriz:

- > Genel konular,
- > Dil bilimi,
- > Edebiyat bilimi,
- > Tarih bilimi.

3.1. Genel Konular

Türkiye Gürcüler için tüm zamanlarda ilgi doğurmaktadır. Gürcü Türkologları, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasını Gürcüceye çevirerek, yayımlamış, Türkiye kanunculuk belgelerini, Türkiye Öğretim Sistemini incelemiş, Gürcistan arşivlerinde bulunan Türkçe el yazmalarının kataloglarını düzenlemiş, Bakû-Tiflis-Ceyhan petrol hattını Azerbaycan, Gürcistan, Türkiye'nin çıkarları açısından çözümlenmiş, Türkiye'deki Gürcü tarihi abidelerini araştırmış, Türk sinemasını Gürcü okuyucularına, Gürcü mutfağını Türk okuyucularına tanıtmış, çağdaş Türkiye'nin nüfusu, toplumu, siyaseti, ekonomisi hakkında bilgiler sunmuşlardır.

3.2. Dil Bilimi

Dil yönünde Gürcü Türkoloji'sinin temel konu başlıkları şunlardır:

- Türkçenin dil bilimsel kuralları,
- Türkçe Gürcüce dilsel ilişkileri,
- Gürcüce'deki Türkçe kökenli kelimeler,
- Türkçede, Türk lehçelerinde Gürcüce kökenli kelimeler,
- Gürcistan'da yaşayan ve Türkçe konuşan toplumların konuşma özgünlükleri,
- Türkiye'de meskûnlaşmış Gürcülerin lehçe özellikleri,
- Türkçe arşiv belgelerinin dil bilgisi açısından incelenmesi vb.

Gürcü bilimcileri, Orhun yazıtlarının dilini, Türkçede eylemlerin yapısı kurallarını, Türkçede temel eylemleri, eylemin işteş çatı, istek kipi özgünlüklerini, Türkçede sözcük yapısını, Türkçe cümle yapısını, Türkçede var olma ve sahip olma ifadelerinin özelliklerini, Türkçe vücut organlarının adlarını, Türkçe akrabalık ifade eden kavramları, Türkçe Gürcüce dilsel ilişkileri, Türkçe ve Gürcüce arasındaki tipolojik paralelleri, Türkçe-Gürcüce deyimler tipolojisiğini tanıtmışlardır.

Gürcüce'deki Türkçe kelimeler birçok Gürcü Türkologların çalışma konusudur. Bilimsel çalışmalarda konunun bu veya diğer yönlerine aydınlık getirilmiştir.

Türkçede, Türk lehçelerinde Gürcüce kelimeler konusunda araştırmalar daha çok Azeri Türkçesi temelinde gerçekleştirilmiştir.

Lehçe bilgisi yönünde araştırmalar da dil bilimcilerin başvurdukları önemli sahalardan sayılır. Bu yönde Gürcistan'ın Türkiye sınırındaki Mesheti bölgesinin Gürcü ahalisinin Türkçe konuşma ağızı; Gürcistan'ın güneyindeki Tsalka ilçesinde yaşayan Türk dilli Rumların konuşma ağızı; Türkiye'de ve Azerbaycan'da yaşayan Gürcülerin konuşma ağızı; Dmanisi ilçesinde yaşayan Azerîlerin konuşma ağızı vb konularda incelemeler yapılmıştır.

Tiflis arşivlerindeki Osmanlıca belgelerin dil bilimsel bakımdan incelenmesi yönünde önemli monografiler vardır. 18. yüzyıla ait Türkçe öğrenme kitabı, yine 18. yüzyıla ait Sulhan-Saba Orbeliani'nin sözlüğü, Gürcü alfabesiyle Türkçe yazılmış İncil, "Köroğlu"nun Tiflis nüshası vb arşiv kaynaklarının dil bilimsel incelenmesi Türkoloji'yi zenginleştirmiştir.

Türkçe-Gürcüce, Gürcüce-Türkçe sözlükler, konuşma kılavuzları hazırlanması Türkologların faaliyetlerinde özel yer tutar. Bu yönde 2001 yılında yayımlanmış iki ciltlik "Türkçe-Gürcüce Sözlük", "Türkçe-Gürcüce Deyimler Sözlüğü" öncelikle vurgulanmalıdır.

3.3. Edebiyat Bilimi

Gürcü edebiyatçı Türkologlar Türk yazını, ayrıca da Azerî, Türkmen edebiyatları, bu edebiyatlarla Gürcü edebiyatının ilişkileri konularında önemli araştırmalar yapmaktadırlar. "Kitabî-Dede Korkut", "Köroğlu" destanları, Türkiye'de yaşayan Gürcülerin sözlü edebiyatı, Celaleddin Rumî, Ruhi Bağdadî, Yunus Emre, Muhammed Fuzuli, Nefi, Lâmi, Ahmet Haşim, Mihri Hatun, Mehmet Emin, Yakup Kadri, Sabahattin Ali, Tevfik Fikret, Hayrullah Efendi, Fakir Baykurt, Suat Derviş ve başkaları gibi ünlü şair ve yazarların eserleri, Türk şiir bilgisi, Türk edebiyatında simgecilik, Gürcü-Azerî edebi ilişkileri bu yönde başvurulan konulardır.

Türk edebiyatından edebi çevirilerin de çok olduğunun ve bu yönde Gürcü Türkologların katkısının önemli olduğunun da altını çizmeliyiz. Türk masalları, Nasrettin Hoca fıkraları, "Dede Korkut" hikâyeleri, Nazım Hikmet, Sabahattin Ali, Ömer Seyfettin, Orhan Hançerlioğlu, Haldun Taner, Aziz Nesin, Suat Derviş, İsa Necati, Reşat Nuri Güntekin, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Ahmet Haşim, Bekir Yıldız, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Adalet Ağaoğlu, Oktay Rifat, Orhan Pamuk ve başkaları gibi ünlü edebi isimlerin eserleri Gürcü okuyuculara sunulmuştur.

3.4. Tarih Bilimi

Tarih yönünde Gürcü Türkoloji'sinin temel hatlarını aşağıdaki konuların incelenmesi oluşturmaktadır:

Gürcistan tarihi hakkındaki Osmanlıca kaynaklar,

Türk-Gürcü tarihsel ilişkileri,

Türkiye tarihi.

Ayrıca bu konuların alt konularını Türk toplumlarıyla Gürcülerin bin yıllar, yüz yıllar boyu süregelen sıkı siyasi, ticari, ekonomik ilişkileri, Gürcistan arazisinde eski Türklerle ilgili kazı örnekleri, İslam'a Kadarki Türkler ve Gürcüler, Gürcistan'da İslam'ın Tekâmülü, Selçuklar ve Gürcüler, Osmanlı ve Gürcistan, Gürcistan'ın güneydoğusuna Türk-Türkmen boylarının yerleşmesi, Gürcistan arşivlerinde bulunan ve Gürcistan tarihi hakkında önemli bilgiler içeren Osmanlıca belgeler, Osmanlı tarihi, Türkiye Cumhuriyeti tarihi, Türkiye'de Gürcüler, Gürcistan tarihine ilişkin Türk tarih bilgisi vb oluşturmaktadır.

Son zamanlar ülkelerimiz arasında jeopolitik durumun doğru değerlendirilmesi konusunda incelemeler sürdürülmektedir.

Gürcistan hakkında da önemli bilgiler içeren Naima'nın, Peçevi'nin, Selaniki'nin, Evliya Çelebi'nin tarihsel yapıtları Gürcüceye aktarılmıştır.

4. GÜRCÜ TÜRKOLOGLAR EKOLÜ

Gürcü Türkoloji ekolünün ünlü temsilcilerinden ikisi hakkında ayrıca bilgiler sunmak gerekir.

S e r g i C İ K İ A: Gürcistan'da Türkoloji'nin kurucusu, babasıdır, Gürcistan Bilimler Akademisi'nin akademisyeni unvanını kazanmıştır. 1898 yılında doğmuş, 1989 yılında dünyasını değiştirmiştir. Tiflis Üniversitesi'nin dil ve tarih bölümünün mezunu olmuştur. 1927'de İstanbul'a gelmiş, ünlü Türkolog Fuat Köprülü'nün öğrencisi olmuş, bu arada Osmanlı belgelerini okumayı öğrenmiştir. Türkiye'den dönüşünde Rusya'da Petersburg Üniversitesi'nde görev almış, burada Türkçe derslerini vermiştir. Sonra Gürcistan'a dönmüş, 1936 yılında Tiflis Devlet Üniversitesi'nde Doğu dilleri kürsüsünün başkanı olarak Türk dilini lisans ve yüksek lisans programları üzere düzenli biçimde öğretmeye başlamıştı. 1945–1953 yılları arasında üniversitede Doğu bilimi fakültesinin ilk dekanı, 1960 yılından aynı üniversitede Filoloji Fakültesi bünyesinde Türkoloji kürsüsünde başkan, aynı zamanda Gürcistan Bilimler Akademisi Doğu Bilimi Enstitüsü bünyesinde Türkoloji bölümünün başkanı görevlerinde bulunmuştur. Bilimsel faaliyetinde Türk filolojisi, Türk lehçeleri, Türk dilinin tarihi, Türk-Gürcü dil ilişkileri, Türkçe tarihsel belgelerin yayımlanması önemli yer almaktadır. "Gürcistan Vilâyetinin Büyük Defteri", "İbrahim Peçevi'nin Gürcistan ve Kafkas hakkında eserleri", "Türkçe-Lâzca dil ilişkileri" temel yapıtlarıdır. Gürcüce-Türkçe ve Türkçe-Gürcüce sözlüklerin, Türk edebiyatı güldestelerinin, Gürcistan'daki Azerî okulları için Gürcü dili ders kitaplarının düzenlenmesinde de katkıları büyüktür.

N o d a r C A N A Ş İ A: Gürcü Türkoloji'sinin en önemli taşıyıcılarından biridir. 1925'te doğmuş, 2008 yılında vefat etmiştir. Filoloji bilimleri doktoru Profesör Nodar Canaşa ömrünün 50 yılını aralıksız olarak Tiflis Üniversitesi'nin Türkoloji kürsüsüne hizmet ederek geçmiştir. Hocamız Nodar Canaşa ilk doktorasını 1955'te "Tsalka İlçesindeki Türk Dilli Ahalinin Konuşma Özellikleri" konulu teziyle, yüksek doktorasını 1970'te "Türkçe Fillerin Morfolojisi Üzerine" konulu teziyle gerçekleştirmişti. 1973–2004 yılları arasında aralıksız olarak üniversitenin Türkoloji kürsüsünün başkanlığını yapmıştı. Bilimsel araştırmaları Türkiye Türkçesi, Azerî Türkçesi, Türk dillerinin diyalektolojisi, çeviri kuramları ve uygulanması konularını kapsayan Nodar Canaşa, Türkoloji alanında yüzden fazla monografi, bilimsel kitap, makale, eleştiri yazarıdır. Türk, Azerî edebiyatlarından çevirileri de bir Türkolog olarak yeteneğinin güzel örnekleridir.

Şu iki ünlü Türkologların öğrencileri olan diğer Türkologların da adlarını anmamız gerekir.

Dil bilgisi yönünde:

- Elisabed Gudiaşvili,
- Tsisana Abuladze,
- Venera Cangidze,
- İrine Gosiridze,

- Marika Cikia,
- Eter Mamulia,
- Marine İluridze,
- Ketevan Lortkipanidze,
- İoseb Lebanidze,
- Elida Kvantaliani,
- Meri Tsiklauri,
- Nona Canaşıa,
- Noe Aphazava,
- Aygul Tsalkalamanidze,
- Luiza Ruhadze,
- Lile Tandilava,
- Natia Sehniaşvili,
- Elisabed Bjalava,
- Giga Kamuşadze,
- Nanuli Kaçarava,
- Lia Koridze,
- Şalva Gabeskiria,
- Giorgi Antelava,
- Lile Tandilava,
- Nunu Gurgenidze,
- Edişer Sarişvili vb.

Edebiyat yönünde:

- Elizbar Cavelidze,
- İrine Gosiridze,
- Eter Gudiaşvili,
- Lia Çlaidze,
- Giorgi Şahkulaşvili,
- Leyla Eradze,
- Guram Batiaşvili,
- Otar Putkaradze,
- Elida Kvantaliani,
- Elene Cavelidze,
- Medea Şonia,
- Meri Tsiklauri vb.

Tarih yönünde:

- Şota Lomsadze,
- Otar Gigineişvili,
- Miheil Svanidze,
- Nodar Komahidze,
- Nodar Şengelia,
- Giuli Alasania,
- Lela Bendiaşvili,
- Neli Bostaşvili,
- Levan Uruşadze,
- Ragim Andriaşvili,
- Marine Pirshalava,
- Manana Sinauridze,
- Elisabed Maçitadze,
- Zaal Kortua,
- İago Tsuladze,
- İamze Çağeli,
- Roin Kavrelişvili,
- Giorgi Sordia,
- Abel Surguladze,
- Aleksandre Çhaidze,

- Goça Caparidze,
- Vaja Lortkipanidze,
- Zurab Batiaşvili,
- Emzar Makaradze,
- Tariel Lebanidze,
- Mirian Maharadze,
- Tinatin Kublaşvili,
- Natela Dangadze,
- Teona Aphazava,
- İrine Giviasvili
- İrakli Koplatadze
- Giorgi Ciğvaria vb.

Görüldüğü gibi, Gürcü Türkologların sadece ad-soyadları uzun bir liste oluşturmaktadır. Ve bu, Gürcü Türkologlar ekolünün geniş kapsamlı, zengin olduğunu kanıtlar.

5. GÜRCÜ TÜRKOLOJİ'SİNİN VERİMLERİ

Yukarıda Gürcü Türkoloji'sinin ana yönleri ve temel konuları hakkında bilgiler verdik. Şimdi Türklük Bilgisi bağlamında Gürcüce yayımlanmış monografilerin, bilimsel araştırma kitaplarının listesini sunuyoruz: Gürcü Türkologların Gürcüce yayımlanmış monografilerinden, araştırma-inceleme kitaplarından bazıları şunlardır (yayın yılları üzere listeleniyor):

5.1. Genel konularda:

- კ. კეკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტის არაბულ, თურქულ და სპარსულ ხელნაწერთა კატალოგი : K კოლექცია, შემდგ.: ც. აბულაძე, რ. გვარამია, მ. მამაცაშვილი, თბ., 1969
K. Kekelidze Elyazmaları Enstitüsü'nün Arap, Türk ve Fars Elyazmaları Katalogu: K koleksiyonu, düzenleyenler Ts. Abuladze, R. Gvaramia, M. Mamatsaşvili, T., 1969
- ვაჟა ლორთქიფანიძე, თურქეთის მოსახლეობა, თბ., 1997
Vaja Lortkipanidze, Türkiye'nin Nüfusu, T., 1997
- თურქეთის რესპუბლიკის კონსტიტუცია, თბ., 2000
Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, T., 2000
- გიორგი სორდია, დემოკრატიულ ნორმათა პრობლემები თურქულ კანონმდებლობაში, თბ., 2002
Giorgi Sordia, Türk Kanunçuluğunda Demokratik Ölçütler Sorunları, T., 2002
- აზერი-ჩირაგ-გიუნეშლის, ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანის და შაჰდენიზის / სამხრეთ კავკასიის მილსადენის პროექტების ეკონომიკური, სოციალური და გარემოსდაცვითი მიმოხილვა-აზერბაიჯანის, საქართველოს და თურქეთის ეროვნულ და რეგიონალურ ჭრილში, თბ., 2003
Azeri-Çirak-Güneşli, Bakü-Tiflis-Ceyhan ve Şahdeniz / Güney Kafkas Projesinin Ekonomik, Sosyal ve Çevre Korunması Açısından Çözümü – Azerbaycan'ın, Gürcistan'ın ve Türkiye'nin Ulusal ve Bölgesel Merakları, T., 2003
- თემურ ხუციშვილი, ტაო-კლარჯეთი: ხუროთმოძღვრული ძეგლების კატალოგი, თბ., 2004
Temur Hutsişvili, Tao-Klarceti: Mimarlık Abideleri Katalogu, T., 2004
- ნინო ერემაძე, ილმაზ გიუნეი – თურქული კინოს პირველი ვარსკვლავი, თბ., 2004
Nino Eremadze, Yılmaz Güney – Türk Sinemasının Birincil Yıldızı, T., 2004
- თურქულენოვან ხელნაწერთა კატალოგი, შემდგ.: ც. აბულაძე, მ. ილურიძე, თბ., 2004
Türk Dilli Elyazmaları Katalogu, düzenleyenler Ts. Abuladze, M. Iluridze, T., 2004
- გიორგი Ciğvaria, თანამედროვე თურქეთი: საზოგადოება, პოლიტიკა, ეკონომიკა, ქუთაისი, 2006
Giorgi Ciğvaria. Çağdaş Türkiye: Toplum, Siyaset, Ekonomi, Kutaisi, 2006
- Gürcü Yemekleri (Mutfağı), düzenleyen Merab Beradze, T., 2007 (Türkçe)
- თურქეთის საგანმანათლებლო სისტემა, თბ., 2008
Türkiye'nin Öğretim Sistemi, T., 2008

5.2. Dil bilimi alanında

5.2.1. Doktora tezleri

- სერგო ჯიქია, მესხეთის ქართული მოსახლეობის თურქული მეტყველების ზოგიერთი თავისებურება, თბ., 1946
Sergo Cikia, Mesheti'nin Gürcü Ahalisinin Türkçe Konuşmasının Bazı Özgünlükleri, T., 1946
- ელისაბედ გუდიაშვილი, წალკის რაიონის მოსახლეთა თურქული მეტყველების თავისებურებანი, თბ., 1949

- Elisabed Gudiaşvili, Tsalka İlçesi Ahalisinin Türkçe Konuşmasının Özgünlükleri, T., 1949
- Нодар Джанашиа, Особенности верхнецалкинского турецкого говора, Тб., 1955
Nodar Canaşia, Yukarı Tsalka Türkçe Konuşmasının Özellikleri, T., 1955
- Э. Саришвили, Фонетико-морфологический анализ языка азербайджанской рукописи дастана «Кероглы», Тб., 1980
E. Sarişvili, "Köroğlu" Destanı Azerice Elyazmasının Dilinin Sesbilgisel-Biçimbilgisel Çözümü, T., 1980
- ქეთევან ლორთქიფანიძე, თურქულიდან ნასესხები ლექსიკა შუა საუკუნეების ქართულ წერილობით ძეგლებში, თბ., 1994
Ketevan Lortkipanidze, Orta Yüzyıllar Gürcü Yazılı Abidelerinde Türkçeden Alıntı Kelimeler, T., 1994
- მარინე ჯიქია, თურქიზმები ქართველურ ანთროპონიმიკონში, თბ., 1995
Marine Cikia, Gürcü Kişi Adlarında Türkizmler, T., 1995
- ელიდა კვანტალიანი, ნაცვალსახელები თანამედროვე თურქულ ენაში, თბ., 1995
Elida Kvantaliani, Çağdaş Türk Dilinde Adıllar, T., 1995
- ლუიზა რუხაძე, თურქიზმები ქართული ენის განმარტებით ლექსიკონში, თბ., 1999
Luiza Ruhadze, Gürcü Dilinin İzahlı Sözlüğünde Türkizmler, T., 1999
- ლილე თანდილავა, თურქული ლექსიკური ერთეულები ლაზურში, თბ., 2003
Lile Tandilava, Lazcada Türkçe Kelime Birimleri, T., 2003
- ნათია სეხნიაშვილი, -DIK-, -(y)AcAK- სუფისებიანი ნაზმნარი სახელები თურქულ ენაში, თბ., 2004
Natia Sehniaşvili, Türk dilinde -dik-, -(y)AcAk- İşaretili Adlar, T., 2004
- ელისაბედ ბჟალავა, ძირეული ზმნები და რეციპროკი თურქულ ენაში, თბ., 2006
Elisabed Bjalava, Türk Dilinde Temel Eylemler ve İşteş Çatısı, T., 2006
- გიგა ქამუშაძე, თიანეთში რეპატრირებული მოსახლეობის თურქული მეტყველების თავისებურებანი, თბ., 2006
Giga Kamuşadze, Tianeti'ye Göçmüş Ahalinin Türkçe Konuşmasının Özgünlükleri, T., 2006
- ნანული კაჭარავა, კორპორალური ლექსიკა თურქულში, თბ., 2006
Nanuli Kaçarava, Türkçede Vücut Organlarını İfade Eden Kelimeler, T., 2006

5.2.2. Monografiler, kitaplar

- თურქული ენის პროგრამა. თბ., 1938.
Türk Dili Programı, Tiflis, 1938
- სერგი ჯიქია, კოლექტიური შრომის ერთი ქართული ტერმინისათვის თურქულ ენებში, თბ., 1946
Sergi Cikia, Türk Dillerinde Kolektif İşe Ait Bir Gürcü Terimi Üzerine, Tiflis, 1946
- Венера Джангидзе, Дманисский говор казахского диалекта азербайджанского языка, Баку, 1965
Venera Cangidze, Azerbaycan Dilinin Kazah Lehçesinin Dmanisi Şivesi, Bakü, 1965
- ცისანა აბულაძე, სულხან-საბა ორბელიანის ლექსიკონის სიტყვანის თურქული თარგმანები, თბ., 1968
Tsisana Abuladze, Sulhan-Saba Orbeliani'nin Sözlüğündeki Kelimelerin Türkçe Çevirileri, T., 1968
- ვენერა ჯანგიძე - სერგი ჯიქია, ქართულ-თურქული და თურქულ-ქართული მოკლე ლექსიკონი, თბ., 1973
Venera Cangidze - Sergo Cikia, Gürcüce-Türkçe ve Türkçe-Gürcüce Kısa Sözlük, T., 1973
- Нодар Джанашиа, Морфология турецкого глагола, Тб., 1981
Nodar Canaşia, Türkçe Eylemin Biçim Bilgisi, T., 1981
- ირინე გოცირიძე, თურქული ენა, თბ., 1983
İrine Gosiridze, Türk Dili. T., 1983
- Марина Джикиа, Структура словоформ турецкого языка, Тб., 1984
Marina Cikia, Türk Dilinin Sözcük Biçimi Yapısı, T., 1984
- Турецко-русский словарь : Неологизмы / Сост.: Г. Антелава, Тб., 1985
Türkçe-Ruşça Sözlük: Yeni Sözcükler / Düzenleyen G. Antelava, T., 1985
- საკითხავი წიგნი თურქულ ენაში, შემდგ.: ირინე გოცირიძე, ედიშერ სარიშვილი, თბ., 1986
Türk Dilinde Okuma Kitabı, düzenleyici İrine Gosiridze, Edişer Sarişvili, T., 1986
- ეთერ მამულია, ფრაზეოლოგიზმისა და სიტყვის ურთიერთმიმართება თანამედროვე თურქულ სალიტერატურო ენაში, თბ., 1987
Eter Mamulia, Çağdaş Türk Edebi Dilinde Özdeyişlerin ve Sözcüklerin Karşılıklı İlişkisi, T., 1987
- В. Чикаидзе, Структура односложных слов турецкого литературного языка, Тб., 1990
V. Çhikvadze, Türk Edebi Dilinin Bir Heceli Sözcüklerinin Yapısı, T., 1990
- თურქულ-ქართული ლექსიკონი, თბ., 1992
Türkçe-Gürcüce Sözlük, T., 1992
- მოკლე ქართულ-თურქული და თურქულ-ქართული სასაუბრო, შემდგ.: მარინე ილურიძე, თბ., 1992
Kısa Gürcüce-Türkçe ve Türkçe-Gürcüce Konuşma, düzenleyici: Marine İluridze, T., 1992

- იოსებ ლებანიძე, ვისაუბროთ თურქულად: ქართულ-თურქული და თურქულ-ქართული სასაუბრო, თბ., 1993
İoseb Lebanidze, Türkçe Konuşalım, T., 1993
- შუმანა ფუტკარაძე, ჩვენებურების ქართული: თურქეთის რესპუბლიკაში მცხოვრები ქართველების მეტყველების ნიმუშები, ბათუმი, 1993
Şuşana Putkaradze, Bizim Gibi Gürcüler: Türkiye Cumhuriyeti'nde Yaşayan Gürcülerin Konuşma Örnekleri, Batumi, 1993
- ნოდარ ჯანაშია, ზმნა თანამედროვე თურქულ ენაში, თბ., 1998
Nodar Canaşıa, Çağdaş Türk Dilinde Fiil, T., 1998
- გ. თუმშალიშვილი, თურქული ლექსიკა ზაზა ფანასკერტელისა და დავით ბაგრატიონის სამკურნალო წიგნებში, თბ., 1999
G. Tuşmalışvili, Zaza Panaskerteli'nin ve Davit Bagrationi'nin Tedavi Kitaplarında Türkçe Kelimeler, T., 1999
- ელიდა კვანტალიანი - მერი წიკლაური, თურქული ენის სავარჯიშოების კრებული, თბ., 1999
Elida Kvantaliani - Meri Tsiklauri, Türk Dilinden Çalışmalar Mecmuası, T., 1999
- თურქულ-ქართული ლექსიკონი, შემდგ.: ნუნუ გურგენიძე და სხვ., სტამბოლი, 2001
Türkçe-Gürcüce Sözlük, düzenleyici Nunu Gurgenidze vb., İstanbul, 2001
- ვენერა ჯანგიძე, ქართულ-თურქული ლექსიკონი, თბ., 2002
Venera Cangidze, Gürcüce-Türkçe Sözlük. T., 2002
- ელიდა კვანტალიანი, სავარჯიშოების კრებული თურქულ ენაში, თბ., 2003
Elida Kvantaliani, Türk Dilinde Çalışmalar Mecmuası, T., 2003
- ეთერ მამულია, თურქულ-ქართული ფრაზეოლოგიური ლექსიკონი, თბ., 2006
Eter Mamulia, Türkçe-Gürcüce Özdeyişler Sözlüğü, T., 2006

5.3. Türk edebiyatıyla ilgili:

- თურქული მწერლობა, კრ. 1, თბ., 1934
Türk Yazını, 1. mecmua, T., 1934
- თურქული მოთხრობები, თურქულიდან თარგმნა ნ. ჯანაშიამ, თბ., 1958
Türk Hikâyeleri, Türkçeden çeviri Nodar Canaşıa, T., 1958
- ჯადოსნური სარკე: თურქული ზღაპრები, თარგმ. ე. გუდიაშვილისა, თბ., 1961
Sihirli Ayna: Türk Masalları, Çeviri E. Gudiaşvili, T., 1961
- სერგი ჯიქია, თურქული ქრესტომათია, ნაკვ. 1, 2, თბ., 1965
Sergi Cikia, Türk Müntahabatı, 1., 2. hisseler, T., 1965
- ელიზბარ ჯაველიძე, რუჰი ბაღდადი: ცხოვრება, ლირიკა, თბ., 1968
Elizbar Cavelidze, Ruhi Bağdadi: Yaşamı, Şiirleri, T., 1968
- გიორგი შაყულაშვილი, საიათნოვას აზერბაიჯანული ლექსები თეიმურაზისეული დავთრის მიხედვით, თბ., 1970
Giorgi Şakulaşvili, Sayat-Nova'nın Azerice Şiirleri Teymuraz'ın Defterinde, T., 1970
- სერგი ჯიქია, თურქული ქრესტომათია, თბ., 1971
Sergi Cikia, Türk Müntahabatı, T., 1971
- ელიზბარ ჯაველიძე, ფუზული, თბ., 1972
Elizbar Cavelidze, Fuzuli, T., 1972
- თურქული ზღაპრები, შეადგინა ლ. ჩლაიძემ, თბ., 1972
Türk Masalları, Düzenleyen Lia Çlaidze, T., 1972
- ლეილა ერაძე, მეგობრობა გზად და ხიდად: ქართულ-აზერბაიჯანული ლიტ. ურთიერთობა, თბ., 1977
Leyla Eradze, Dostluk Yoldur ve Köprüdür: Gürcü-Azeri Edebi İlişkileri, T., 1972
- გურამ ბათიაშვილი, შენაკადები: კრიტიკული წერილები ქართულ და თურქულ ლიტერატურის საკითხებზე, თბ., 1977
Guram Batiaşvili, Zenginlik: Gürcü ve Türk Edebiyatları Meseleleri Üzerine, T., 1977
- ლია ჩლაიძე, ქოროღლის ეპოსის ქართული ვერსია, თბ., 1978
Lia Çlaidze, Köroğlu Destanının Gürcü Sürümü, T., 1978
- Элизбар Джавелидзе, У истоков турецкой литературы, I: Джелаль-ед-дин Руми, Тб., 1979
Elizbar Cavelidze, Türk Edebiyatının Kaynakları, I: Celaleddin Rumi, T., 1979
- Элизбар Джавелидзе, У истоков турецкой литературы, II: Юнус Эмре, Тб., 1985
Elizbar Cavelidze, Türk Edebiyatının Kaynakları, II: Yunus Emre, T., 1985
- ელიზბარ ჯაველიძე, თურქული პოეტიკა, თბ., 1988
Elizbar Cavelidze, Türk Şiir Bilgisi, T., 1988
- ჩვენებურთა სიმღერა: თურქეთში მცხოვრებ ქართველთა ფოლკლორის ნიმუშები, შეკრიბა ოთარ

ფუტკარაძემ, ბათუმი, 1991

Çveneburi'lerin (Bizim Gibilerin) Şarkısı: Türkiye'de Yaşayan Gürcülerin Folklor Örnekleri, Derleyen Otar Putkaradze, Batumi, 1991

- თურქული ქრესტომათია ლექსიკონით, შემდგ.: ელიდა კვანტალიანი, თბ., 2002, 2003
Türkçe Müntahabat Sözlükle, düzenleyen Elida Kvantaliani, T., 2002, 2003
- ელენე ჯაველიძე, თურქული სიმბოლიზმის ისტორიისათვის: აჰმედ ჰაშიმის პოეზია, თბ., 2006
Elene Cavelidze, Türk Simgeliğinin Tarihi Üzerine: Ahmet Haşimi'nin Şiirleri, T., 2006

vb

5.4. Tarih bilimi alanında

5.4.1. Doktora tezleri:

- შოთა ლომსაძე, თურქ აგრესორების კრაზი საქართველოში სსრ კავშირის სამოქალაქო ომის დროს, თბ., 1950-1953
Şota Lomsadze, Gürcistan'da SSCB Vatandaş Harbi Zamanı Türk Tecavüzkarlarının Mağlubiyeti, T., 1950-1953
- ოთარ გიგინეიშვილი, ახალგაზრდა თურქთა ექსპანსიონისტური პოლიტიკის ისტორიიდან, თბ., 1953
Otar Gigineişvili, Genç Türk Ekspansionist Siyaseti Tarihinden, T., 1953
- Марине Пирцхалава, Памятники скифской архаики (VII–VI вв. до н. э.) на территории древней Грузии, Тб., 1975
Marine Pirshalava, Eski Gürcistan Arazisinde (M. Ö. VII.–VI. Yüzyıllarda) Sak Arkaik Abideleri, T., 1975
- Рагим Андриашвили, Особенности исторической эволюции ислама в Грузии, Тб., 1990
Rahim Andriaşvili, Gürcistan'da İslam'ın Tarihsel Tekamülünün Özellikleri, T., 1990
- ლელა ბენდიანიშვილი, ქართული საზოგადოებრივი აზრი ირანისა და თურქეთის 1905-1911 წლების ბურჟუაზიული რევოლუციების შესახებ, თბ., 1989
Lela Bendiaşvili, Gürcü Toplumsal Fikri İran'ın ve Türkiye'nin 1905–1911 Yılları Burjuva Devrimi Hakkında, T., 1989
- ლევან ურუშაძე, საქართველოს XV-XVIII საუკუნეების პოლიტიკური ისტორიის საკითხები XX საუკუნის თურქულ ისტორიოგრაფიაში (წყაროთმცოდნეობითი ასპექტები), თბ., 1989
Levan Uruşadze, Gürcistan'ın XV.–XVIII. Yüzyılları Siyasal Tarihi Meseleleri XX. Yüzyıl Türk Tarih Biliminde (Metin Bilimi Yönünden), T., 1989
- ნელი ბოსტაშვილი, იასე რაჭველის (მეხუზლას) წერილები თურქეთიდან, როგორც საისტორიო წყარო (უთარილო)
Neli Bostaşvili, İase Racveli'nin (Mehuzla'nın) Türkiye'den Mektupları Tarihsel Kaynak Gibi, (tarisiz).
- ელისაბედ მაჩიტაძე, თურქეთის საზოგადოებრივ-პოლიტიკური განვითარება და არმია 70-80-იანი წლების დასაწყისში, თბ., 1996
Elisabed Maçitadze, 70-80'li Yılların Başlarında Türkiye'nin Toplumsal-Siyasal Gelişimi ve Ordusu, T., 1996
- ზაალ ქორთუა, დასავლეთ საქართველოს სამეფო-სამთავროების საგარეო პოლიტიკური ურთიერთობანი XVII საუკუნის პირველ ნახევარში (ურთიერთობა თურქეთთან, სპარსეთთან და ევროპასთან), თბ., 1997
Zaal Kortua, XVII. Yüzyılın Birinci Yarısında Batı Gürcistan'ın Dış Siyasal İlişkileri (Türkiye, İran ve Avrupa ile ilişkiler), T., 1997
- იაგო წულაძე, ისლამური ფუნდამენტალიზმი თანამედროვე თურქეთის პოლიტიკურ ცხოვრებაში, თბ., 1999
İago Tsuladze, Çağdaş Türkiye Siyasi Hayatında İslam Temelciliği, T., 1999
- იამზე ჯაყელი, თურქულ-სომხური ურთიერთობა ოსმალეთის იმპერიაში 1894-1915 წლებში, თბ., 2001
İamze Çağeli, Osmanlı İmparatorluğunda 1894–1915 Yıllarında Türk-Ermeni İlişkileri, T., 2001
- როინ ყავრელიშვილი, 1918-1921 წლების საქართველოს ისტორიის თურქული ისტორიოგრაფია, თბ., 2002
Roin Kavrelişvili, 1918–1921 Yılları Gürcistan Tarihinin Türk Tarih Bilimi, T., 2002
- გიორგი სორდია, ევროპიზაცია თანამედროვე თურქეთში, თბ., 2002
Giorgi Sordia, Çağdaş Türkiye'de Avrupalasma, T., 2002
- თინათინ კუბლაშვილი, თურქეთ-საქართველოს ურთიერთობა XX საუკუნის პირველ მეოთხედში, თბ., 2006
Tinatin Kublaşvili, XX. Yüzyılın Birinci Çeyreğinde Türkiye–Gürcistan İlişkileri, T., 2006
- ნათელა დანგაძე, თურქეთის სახალხო-რესპუბლიკური პარტია 1923-1950 წლებში, თბ., 2006
Natela Dangadze, 1923–1950 Yıllarında Türkiye Cumhuriyet Halk Partisi, T., 2006
- თეონა აფხაზავა, ნაციონალიზმი თურქულ ისტორიოგრაფიაში, თბ., 2006
Teona Aphazava, Türk Tarih Biliminde Milliyetçilik, T., 2006

5.4.2. Monografiler, kitaplar:

- ნ. ნაჭყეზია, თანამედროვე თურქეთი, თბ., 1957
N. Naçkebia, Çağdaş Türkiye, T., 1957
- ნოდარ კომახიძე, სოფლის მეურნეობა და გლეხთა მდგომარეობა აღმოსავლეთ თურქეთში მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ, თბ., 1965
Nodar Komahidze, İkinci Dünya Savaşından Sonra Doğu Türkiye'de Tarım ve Köylülerin Durumu, T., 1965
- ნოდარ შენგელია, სელჩუკები და საქართველო XI საუკუნეში, თბ., 1968
Nodar Şengelia, XI. Yüzyılda Selçuklar ve Gürcistan, T., 1968
- მიხეილ სვანიძე, საქართველო–ოსმალეთის ურთიერთობის ისტორიიდან XVI–XVII სს.: "გურჯისტანის საკითხი" XVI–XVII სს-ის ოსმალეთ–ირანის ომების დროს, თბ., 1971
Miheil Svanidze, Gürcistan–Osmanlı İlişkilerinin XVI.–XVII. Yüzyıllar Tarihinden: XVI.–XVII. Yüzyıllar Osmanlı–İran Savaşları Zamanı "Gürcistan Meselesi", T., 1971
- ნელი ბოსტაშვილი, თურქეთის ბიბლიოგრაფია: ისტორია, თბ., 1971
Neli Bostaşvili, Türkiye Bibliyografisi: Tarih, T., 1971
- Манана Синауридзе, Результаты археологического изучения Болнисского района, Тб., 1977
Manana Sinauridze, Bolnisi İlçesi Arkeolojik Öğrenilmesinin Sonuçları, T., 1977
- XVI–XVIII საუკუნეების ოსმალური დოკუმენტური წყაროები: თურქული ტექსტის ქართული თარგმანით გამოსაცემად მოამზადა ნოდარ შენგელიამ, თბ., 1987
XVI.–XVIII. Yüzyılların Osmanlı Belgesel Kaynakları (Türkçe metnin Gürcüce çevirisiyle yayıma hazırlayan Nodar Şengelia), T., 1987
- თურქეთ–სპარსეთის ომი და ქრისტიანი ქართველები, 1577–1581, თბ., 1987
Türkiye–İran Savaşı ve Hıristiyan Gürcüler, 1577–1581, T., 1987
- ოქტომბერი და აღმოსავლეთი (ირანი, თურქეთი და ავღანეთი), თბ., 1987
Ekim ve Doğu (İran, Türkiye ve Afganistan), T., 1987
- ოთარ გიგინეიშვილი, თურქეთის 1960 წლის 27 მაისის სახელმწიფო გადატრიალების მოკლე ისტორია, თბ., 1989
Otar Gigineişvili, Türkiye'de 1960 Yılı 27 Mayıs Devlet Çevrilisinin Kısa Tarihi, T., 1989
- მიხეილ სვანიძე, საქართველო–ოსმალეთის ისტორიის ნარკვევები (XIV–XVIII ს.ს.), თბ., 1990
Miheil Svanidze, Gürcistan–Osmanlı Tarihi Üzerine (14.–18. Yüzyıllar), T., 1990
- ნელი ბოსტაშვილი, იასე რაჭველის (მეხუზლა) წერილი თურქეთიდან, თბ., 1991
Neli Bostaşvili, İase Racveli'nin Türkiye'den Mektubu, T., 1991
- ალექსანდრე ჩხაიძე, ჩვენებურები: დოკუმენტ. მოთხრობა თურქეთში მცხოვრებ თანამემამულეებზე და კიდევ სხვა ამბებზე, ბათუმი, 1991
Aleksandre Çhaidze, Bizim Gibiler: Türkiye'de Yaşayan Soydaşlar ve Başka Olaylar Hakkında Belgesel Öykü, Batumi, 1991
- ლევან ურუშაძე, საქართველოს ისტორიის საკითხები XX საუკუნის თურქულ ისტორიოგრაფიაში, თბ., 1994
Levan Uruşadze, 20. Yüzyılın Türk Tarih Biliminde Gürcistan Tarihi Meseleleri, T., 1994
- აბელ სურგულაძე - კახაბერ სურგულაძე, ქართული ლეგიონი თურქეთში, ბათუმი, 1994
Abel Surguladze - Kahaber Surguladze, Türkiye'de Gürcü Alayı, Batumi, 1994
- გოჭა ჯაფარიძე, საქართველო და მახლობელი აღმოსავლეთის ისლამური სამყარო XII–XIII ს-ის პირველ მესამედში, თბ., 1995
Goça Caparidze, 12. Yüzyılda, 13. Yüzyılın Birinci Otuz Yılında Gürcistan ve Yakın Doğu İslam Alemi, T., 1995
- მიხეილ სვანიძე, ქართველები თურქეთში, თბ., 1996
Miheil Svanidze, Türkiye'de Gürcüler, T., 1996
- მეჰმედ არიფი ისმეთზადე, ქართული სოფლები თურქეთში, თბ., 1996
Mehmed Arif İsmetzaade, Türkiye'de Gürcü Köyleri, T., 1996
- აბელ სურგულაძე, საქართველოსა და თურქეთის ურთიერთობათა ისტორიისათვის : წარსული და თანამედროვეობა, თბ., 1997
Abel Surguladze, Gürcistan ile Türkiye'nin İlişkileri Tarihine Dair, T., 1997
- მიხეილ სვანიძე, ოსმალეთის ისტორია, ტ. 1: XIV–XVI სს., თბ. 1999
Miheil Svanidze, Osmanlı Tarihi, 1. Cilt: 14.–16. Yüzyıllar, T., 1999
- ზურაბ ბატიაშვილი, თურქეთის შეიარაღებული ძალები, თბ., 2000
Zurab Batiaşvili, Türkiye'nin Silahlı Kuvvetleri, T., 2000
- ემზარ მაკარაძე - მადონა გოგიტიძე, კვიპროსის საკითხი აღმოსავლურ პოლიტიკაში XX საუკუნის 60–80-იან წლებში, ბათუმი, 2000

- Emzar Makaradze - Madona Gogitidze, 20. Yüzyılın 60–80'li Yıllarında Doğu Siyasetinde Kıbrıs Meselesi, Batumi, 2000
- მიხეილ სვანიძე, ოსმალეთის ისტორია, ტ. 2: 1600–1923, თბ. 2002
Miheil Svanidze, Osmanlı Tarihi, 2. Cilt: 1600–1923, T., 2002
 - ტარიელ ლეზანიძე, თურქეთის შიდა პოლიტიკა 1945–1980 წლებში და პოლიტიკური პარტიები, თბ., 2003
Tariel Lebanidze, 1945–1980 Yıllarında Türkiye'nin İç Siyaseti ve Siyasal Partiler, T., 2003
 - ნოდარ შენგელია, მცირე აზიის სელჩუკები და საქართველო: XI საუკუნის უკანასკნელი მეოთხედი – XII საუკუნე, თბ., 2003
Nodar Şengelia, Küçük Asya Selçukları ve Gürcistan: 11. Yüzyılın Son Çeyreği – 12. Yüzyıl, T., 2003
 - ტარიელ ლეზანიძე, პარტიები და პოლიტიკური მდგომარეობა თურქეთში XIX საუკუნის ბოლოს და XX საუკუნის პირველ ნახევარში, თბ., 2004
Tariel Lebanidze, 19. Yüzyılın Sonlarında ve 20. Yüzyılın Birinci Yarısında Türkiye'de Partiler ve Siyasal Durum, T., 2004
 - გიორგი ანთელავა, თანამედროვე ევროპა და თურქული მიგრაცია (1960–1990-იანი წლები), თბ., 2004
Giorgi Antelava, Çağdaş Avrupa ve Türk Göçmenliği (1960–1990'lı Yıllar), T., 2004
 - ირინე გივიაშვილი - ირაკლი კობლატაძე, ტაო-კლარჯეთი, თბ., 2004
İrine Giviasvili - İrakli Koplatadze, Tao-Klarceti, T., 2004
 - მიხეილ სვანიძე, თურქეთის ისტორია, 1923–2000 წწ. (რესპუბლიკის პერიოდი), თბ., 2005
Miheil Svanidze, Türkiye Tarihi, 1923–2000 Yılları (Cumhuriyet Dönemi), T., 2005
 - მირიან მახარაძე, საქართველო–ოსმალეთის ურთიერთობები XV საუკუნეში, თბ., 2005
Mirian Maharadze, 15. Yüzyılda Gürcistan–Osmanlı İlişkileri, T., 2005
 - Neli Bostaşvili, Türkiye Bibliyografisi: Tarih, Ankara, 2006
 - გიორგი ჭიღვარია, თურქეთის შეიარაღებული ძალები და სამხედრო პოლიტიკური დოქტრინა, ქუთაისი, 2006
Giorgi Ciğvaria. Türkiye'nin Silâhlı Kuvvetleri ve Askeri Siyasal Doktrini, Kutaisi, 2006
 - მიხეილ სვანიძე, თურქეთის ისტორია (1922–2000), თბ., 2007
Miheil Svanidze, Türkiye Tarihi (1922–2000), T., 2007
 - გიული ალასანია, ქართველები და ისლამამდელი თურქები, თბ., 2008
Giuli Alasania, Gürcüler ve İslam'a Kadarki Türkler, T., 2008
 - ზურაბ ბატიაშვილი, ქართველები ოსმალური პერიოდის ტრაპიზონში, თბ., 2008
Zurab Batiaşvili, Osmanlı Dönemi Trabzon'da Gürcüler, T., 2008
- vb.

Buraya Gürcü Türkologlarının Rusça kitapları, dergilerdeki, gazetelerdeki, Internet sayfalarındaki çok sayılı makaleler de eklenirse, kapsamlı bir bibliyografi düzenlenmiş olur.

●
ØØ SONUÇ: Gürcü Türkoloji'si bir komple bilim dalı düzeyine ulaşmıştır, deyebiliriz.

Günümüzün bağımsız devleti ve Türkiye'nin sınır komşusu, yakın dostu Gürcistan'da Türklük Bilimi yeni konular, yeni Türkologlar düzeyinde gelişimini sürdürmektedir. Gürcistan'da Türkiye büyük ve önemli komşu, Türkler dünyanın en önemli uluslarından biri, Gürcülerin her zaman yakın, samimî dostu olarak değerlendirilmektedir.

●
KAYNAKLAR

- გ. წერეთელი - ს. ჯიქია, აღმოსავლეთმცოდნეობა საქართველოში, თსუ-ს შრომები, ტ. 1, 1959. – G. Tsereteli - S. Cikia, Gürcistan'da Doğu bilimi, Tiflis Devlet Üniversitesi Çalışmaları, Cilt 1, 1959. (Gürcüce).
- Н. Н. Джанашия - М. Х. Сванидзе, Тюркология в Грузии, "Проблемы Современной Тюркологии", Алма-Ата, 1980. – N. Canaşıa - M. Svanidze, Gürcistan'da Türkoloji, "Çağdaş Türkoloji'nin Problemleri", Alma-Ata, 1980. (Rusça).
- Ts. Abuladze, Gürcistan'da Türkoloji Çalışmaları, "Türk Dili", Sayı 630, Ankara, 2004.
- Tsisana Abuladze, Gürcü Türkologlar Hangi Konularda Çalışıyorlar, "ფიროსმანი – Pirosmani" dergisi, Sayı 7, sayfalar 18–22, İstanbul, Kış 2009. (Türkçe ve Gürcüce).
- <http://www.nplg.gov.ge/gsdll/cgi-bin/library.exe?a=p&p=utf-8> (Gürcüce). 01.03.2009.
- http://www.ka.wikipedia.org/wiki/ქართული_ენციკლოპედია (Gürcüce). 01.03.2009.
- <http://www.tr.wikipedia.org/wiki/Türkoloji> - 26k. 01.03.2009.